

Lietuvos gyventojų naudojimosi finansinėmis technologijomis apžvalga

Įvadas

Finansų sektorius šiuolaikinėje ekonomikoje vaidina reikšmingą vaidmenį – jis užtikrina finansinį tarpininkavimą t. y. atsarginių lėšų turinčių asmenų santaupų paskirstymą tarp investuotojų bei tų, kurie stokoja apyvartinių lėšų. (Europos Komisija, 2017). Finansų sektorius atlieka ir kitas funkcijas: siūlo taupymo priemones, užtikrina tinkamą kreditų paskirstymą ir skolininkų stebėjimą, teikia atsiskaitymų funkciją, mažina riziką bei didina likvidumą (Tarptautinis valiutos fondas ir Pasaulio bankas, 2005). Sparčiai plečiantis informacinių technologijų sektoriui, technologijos tampa pagrindine įvairių sektorių pokyčių priežastimi. Finansinis sektorius ne išimtis. Tradicinių finansinių paslaugų sektorius integruojasi su technologijų sektoriumi taip sudarant pagrindą atsirasti finansinių technologijų sektoriui - FinTech. FinTech yra naujas sektorius, kuris lemia esamą finansinių paslaugų rinkos evoliuciją (Dhar ir Stein, 2017).

Finansinių technologijų sektorius yra priklausomas nuo vartotojų, dėl to FinTech startuoliams svarbu identifikuoti savo tikslinę rinką, t.y. žinoti, kurie vartotojai yra linkę naudotis finansinių technologijų įmonių paslaugomis, vietoje įprastų bankinių paslaugų. Gyventojų adaptacija prie technologinių naujovių dažnai būna sunkus procesas, sąlygojamas daugelio veiksnių. Šiame darbe analizuojami veiksniai darantys įtaką vartotojų polinkiui naudotis naujomis technologijomis: suvokiamas naudingumas, suvokiamas naudojimosi paprastumas, pasitikėjimas, požiūris. Atsižvelgiant į minėtus veiksnius darbe apžvelgiamas Lietuvos gyventojų naudojimas finansinėmis technologijomis bei požiūris į jas.

Tyrimo objektas – Naudojimosi finansinėmis technologijomis.

Tyrimo tikslas – Išskirti demografinius veiksnius darančius įtaką vartotojų naudojimuisi finansinėmis technologijomis Lietuvoje.

Tyrimo tikslui pasiekti išsikelti **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti finansinių technologijų teorinius aspektus;
2. Atlikti naudojimosi finansinėmis technologijomis Lietuvoje analizę.

Tyrimo metodai: Mokslinės literatūros šaltinių analizė, duomenų anketiniu būdu surinkimas ir jų apdorojimas, grafinė palyginamoji analizė, rezultatų apibendrinimas.

Finansinių technologijų (FinTech) samprata

Finansinės technologijos (santrumpa FinTech) yra tarptautinis žodžių junginys naudojamas kaip tarpdisciplininis dalykas, kuris sujungia finansus, technologijų valdymą ir inovacijų vadybą (Leong ir Sung, 2018). T. Budrio (2019) teigimu, FinTech tai įmonės, dažniausiai dar tik kuriančios savo verslą, kurios teikia finansines paslaugas ir naudoja technologijas savo veikloje. Tuo tarpu Lietuvos banko svetainėje (2019) teigiama, jog FinTech – tai technologijomis pagrįstos finansinės inovacijos, padedančios kurti naujus verslo modelius, veiklos programas, procesus ir produktus. Užsienio literatūroje FinTech sąvoka analizuojama plačiau. V. Dhar ir R. M. Stein (2017) bei J. Barberis (2014) pritaria Lietuvos banko puslapyje publikuojamam apibrėžimui teigiant, kad FinTech yra technologinės naujovės pritaikomos tradicinių finansinių paslaugų kontekste. I. Micu ir A. Micu (2016) finansines technologijas išvelgia kaip naują finansų pramonės sektorių, apimančią visą gausybę technologijų. Kiti užsienio autoriai Fintech įvardina kaip besiformuojantį finansinių paslaugų sektorių ar naują paslaugų modelį,

kuris siekia padidinti finansų sistemos efektyvumą (Y. Kim, J. Choi, Y. J. Park ir J. Yeon, 2016). 1-oje lentelėje pateikiami autorių siūlomi FinTech apibrėžimai.

1 lentelė

FinTech apibrėžimai

Autorius	Apibrėžimas
Budrius T. (2019)	„Dažniausiai naujos, dar tik kuriančios savo veiklą įmonės, kurios teikia finansines paslaugas ir naudoja technologijas savo veikloje.“
Lietuvos bankas (2019)	„FinTech – tai technologijomis pagrįstos finansinės inovacijos, padedančios kurti naujus verslo modelius, veiklos programas, procesus ir produktus. Šios inovacijos turi reikšmingą poveikį finansų rinkoms, institucijoms ir finansinėms paslaugoms.“
Barberis J. (2014)	„Fintech reiškia technologijų taikymą finansų pramonėje.“
Dhar, V., Stein, R. M., (2017)	„FinTech – technologinės naujovės, taikomos tradicinių finansinių paslaugų kontekste, kurios lemia esamą finansinių paslaugų rinkos evoliuciją.“
Kim Y., Choi J., Park Y. J. ir Yeon J. (2016)	„Fintech yra paslaugų sektorius, kuriame naudojama į mobilųjį įrenginį integruota IT technologija, siekiant padidinti finansų sistemos efektyvumą.“
Maier E. (2016)	„Dėl technologinės pažangos finansų sektoriuje sukurtas naujas paslaugų modelis, suteikiantis klientams papildomų galimybių. Šie nauji verslai, bendrai vadinami FinTech, siekia mesti iššūkį esamoms finansų įstaigoms naudodamiesi technologijomis, siekdamis suteikti klientams vertę alternatyviu būdu.“
Micu I. ir Micu A. (2016)	„Finansų technologijos, taip pat žinomos kaip „Fintech“, yra naujas finansų pramonės sektorius, apimantis visą gausybę technologijų, kurios naudojamos finansuose, siekiant palengvinti prekybą, įmonių verslo sąveiką ir paslaugas, teikiamas mažmeniniam vartotojui.“
Shim Y. ir Shin D. H. (2016)	„Fintech yra besiformuojantis finansinių paslaugų sektorius, apimantis trečiųjų šalių mokėjimus, draudimo produktus, rizikos valdymą, autentifikavimą ir tarpusavio skolinimą (P2P).“

Pastaba: sudaryta darbo autorės remiantis išanalizuota literatūra.

Apibendrinant išnagrinėtus FinTech sampratos aspektus, FinTech tai naujos inovatyvios finansų sektoriuje siūlomos technologijos, kurios pasitelkiamos siekiant padidinti finansų sistemos efektyvumą supaprastinant bei paspartinant finansinius procesus. Darbe remtasi V. Dhar ir R. M. Stein (2017) apibrėžimu – „FinTech – technologinės naujovės, taikomos tradicinių finansinių paslaugų kontekste, kurios lemia esamą finansinių paslaugų rinkos evoliuciją“, dėl to, kad išdėsto pagrindinius FinTech aspektus, t.y. inovatyvumą, technologijų panaudojimą ir efektyvumą.

Finansinių technologijų rinkos reguliavimas

FinTech startuolių skaičius tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje sparčiai didėja, kaip ir investicijos į šį naują, perspektyvų finansinių paslaugų sektorių. Investuotojai išleido milijardus dolerių FinTech startuoliams, sukuriant šimtus naujų firmų pasiryžusių sudrebinti skolinimo, mokėjimų, tarpininkavimo bei kitas finansines nišas (The Economist, 2016). FinTech siūlomos paslaugos apima ne tik mokėjimus bei pinigų pervedimus, bet ir investicijas, skolinimosi platformas, draudimo paslaugas.

Smarkiai augančios investicijos į finansinių technologijų sektorių sudaro poreikį tinkamam jų reguliavimui. Visiems finansų rinkos dalyviams atsakomybės turi būti vienodos t. y. vartotojų duomenų apsauga, pinigų plovimo ir sukčiavimo prevencijos bei veiklos vykdymo etikos lygis. „Šių vienodų sąlygų užtikrinimas yra regulatoriaus pareiga. Bet kokia prielaida incidentui atsitikti gali menkinti pasitikėjimą visu finansų sektoriumi“ (Zalatorius, 2017). Dėl šių priežasčių Lietuvoje FinTech įmonių veiklą reguliavimui skiriama daug dėmesio, kad neįvyktų jokių incidentų. Devynios valstybės institucijos pasirašė finansų ministro inicijuotą memorandumą dėl bendradarbiavimo ir keitimosi informacija valdant rizikas finansinių inovacijų ir finansinių technologijų srityje (Mykolaitytė, 2019). Memorandumą pasirašė: finansų ministerija, vidaus reikalų ministerija, Lietuvos banko valdyba, specialiųjų tyrimų tarnyba, finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba, Lietuvos policijos

generalinis komisariatas, valstybinė mokesčių inspekcija, valstybinė duomenų apsaugos inspekcija bei valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“. Pagrindinis šio memorandumo tikslas yra užtikrinti saugumą finansinių technologijų sektoriuje bei V. Šapokos (finansų ministro) teigimu – tapti FinTech rizikų valdymo centru (Mykolaitytė, 2019).

FinTech Futures (2018) skelbiamais duomenimis 2018 metais Lietuva buvo antra Europos sąjungoje (ES) šalis išdavusi daugiausiai elektroninių pinigų įstaigų licencijų. Pirmoje vietoje buvo Jungtinė Karalystė, kurios pasitraukimas iš ES lemia Lietuvos tapimą lyderiaujančia valstybe finansinių technologijų sektoriuje ES mastu. Siekiant skatinti įmones steigtis būtent Lietuvoje 2017 m. buvo įregistruota nauja specializuoto banko licencija, sudarytos galimybės FinTech startuoliams išbandyti savo produktą bandomojoje finansinių inovacijų aplinkoje (angl. regulatory sandbox). Be Lietuvos Europoje FinTech reguliacines smėlio dėžes išbandyti siūlo ir Lenkija, Jungtinė Karalystė, Šveicarija, Vengrija, Danija bei Olandija. Columbia Business School (2019) duomenimis viena smėlio dėžė įkurta Australijoje, 2 - Šiaurės Amerikoje, 5 - Afrikoje, 15 - Azijoje.

Lietuva išsiskiria iš kitų ES valstybių, tuo jog tik gavus užklausą dėl naujų FinTech kompanijų steigimų, Lietuvos bankas iš karto siūlo susitikimą, konsultuoja, išreiškia savo požiūrį į idėją, kai tuo tarpu kitose šalyse (pvz.: Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Vokietijoje) startuoliai laukia nuo kelių savaičių iki mėnesių atsako iš bankų (Budrius, 2019). Dar vienas Lietuvos pranašumas yra tai, jog Lietuvos bankas naujoms FinTech įmonėms leido prisijungti prie savo mokėjimų sistemos CENTROLink, taip leisdamas startuoliams sumažinti pinigų pervedimo išlaidas iki 10 kartų. Finansų ministro Šapokos (2017) teigimu palankiai aplinkai sukurti: „Lietuvos banke kuriama speciali programa „Newcomer“ naujoms kompanijoms; priimtas Sutelktinio finansavimo įstatymas, vartojimo kredito įstatymo ir su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo pataisos, [...] priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, kuris praplėtė galimybes nustatyti kliento tapatybę nuotoliniu būdu“. Finansinių technologijų sektoriuje siekiant optimizuoti procesus susijusius su pinigų plovimo prevencija, rizikų identifikavimu, klientų tapatybės identifikavimu bei kitomis veiklomis pasitelkiamos reguliacinės technologijos (RegTech). Lietuvos bankas 2020 m. pradžioje pristatė reguliacinių technologijų prototipą, kuris automatizuos atskaitomybės procesą ir leis reikalingas finansines ataskaitas elektroninių pinigų įstaigoms pateikti greičiau ir sklandžiau (Lietuvos bankas, 2020).

Pasaulyje lyderiaujančios finansinių technologijų srityje valstybės yra reitinguojamos pagal pasaulinį FinTech indeksą, kuris nustatomas įvertinant valstybių teikiamų paslaugų kokybę, įsikūrusių FinTech įmonių skaičių bei šalyje sudaromų sąlygų FinTech kūrimuisi ir plėtojimui palankumą (CoinGate, 2019). 2019 m. pagal pasaulinį FinTech indeksą tarp penkių lyderiaujančių finansinių technologijų srityje valstybių buvo ir Lietuva (1. JAV, 2. Jungtinė Karalystė, 3. Singapūras, 4. Lietuva, 5. Šveicarija).

Taigi siekiant skatinti FinTech įmonių vystymąsi bei plėtrą, Lietuvoje sudaryta palanki reguliacinė aplinka finansinių technologijų startuoliams ir vykdoma atitinkama priežiūra. Lietuvos institucijos dirba išvien siekdamos užtikrinti tinkamą FinTech reguliavimą bei valdyti kylančias rizikas. Lietuvoje įregistruota nauja specializuoto banko licencija, įrengtos reguliacinės smėlio dėžės, priimtas sutelktinio finansavimo įstatymas, diegiamos inovatyvios reguliacinės technologijos.

Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – Išskirti demografinius veiksnius darančius įtaką vartotojų polinkiui naudotis finansinėmis technologijomis Lietuvoje.

Tyrimo eiga. Tyrimas atliekamas trimis etapais. Pirmame etape sudaromas klausimynas. Antrame etape surinkami duomenys internetinės apklausos būdu. Trečiame etape susistemunami ir analizuojami gauti rezultatai.

Tyrimo klausimynas apėmė demografinius respondentų požymius bei suvokiamą naudingumą, naudojimo paprastumą, pasitikėjimą, požiūrį ir polinkį naudoti apibrėžiančius faktorius (2 lentelė). Respondentai penkių balų Likerto skalėje įvertino kiek jie sutinka su pateiktais teiginiais (1 - sutinku; 2 - iš dalies sutinku, 3 – neturiu nuomonės, 4 - iš dalies nesutinku, 5 – nesutinku).

2 lentelė

Tyrimo klausimynas

Demografiniai požymiai	Atsakymų variantai					
Lytis	1) Moteris	2) Vyras				
Amžius	1) 16 – 24 m.	2) 25 – 34 m.	3) 35 – 45 m.	4) > 45 m.		
Išsilavinimas	1) Pagrindinis	2) Vidurinis	3) Profesinis	4) Nebaigtas aukštasis	5) Aukštasis	
Mėnesinės namų ūkio pajamos	1) ≤ 200 eur.	2) 201 – 500 eur.	3) 501 – 1000 eur.	4) 1001 – 2000 eur.	5) 2001 – 5000 eur.	6) ≥ 5000 eur.
Veiksniai	Faktoriai	Faktoriaus reikšmė				
Suvokiamas naudingumas	1	FinTech paslaugomis galiu naudotis bet kur ir bet kuriuo metu.				
	2	FinTech paslaugos paverčia gyvenimą patogesniu.				
	3	FinTech siūlomos paslaugos atitinka mano poreikius.				
	4	FinTech paslaugos atliekamos greitai, taupo mano laiką.				
Suvokiamas naudojimo paprastumas	5	Naudojimasis FinTech paslaugomis nėra sudėtingas.				
	6	Lengva turėti įrangą reikalingą FinTech paslaugų naudojimuisi.				
	7	Išmokti naudotis FinTech paslaugomis yra lengva ir neužima daug laiko.				
	8	FinTech programėlę lengva parsisiųsti ir įsidiesti.				
Pasitikėjimas	9	Tikiu, kad FinTech sektorius yra patikima.				
	10	Tikiu, kad FinTech įmonės tinkamai saugo mano asmeninę informaciją.				
	11	Tikiu, kad mano užsakomos paslaugos atliekamos teisingai.				
Požiūris	12	Neturiu neigiamos patirties naudojantis FinTech paslaugomis.				
	13	Mane domina FinTech sektorius ir jo siūlomos paslaugos.				
	14	Manau, paslaugų siūlymas FinTech būdu yra gera idėja.				
Polinkis naudotis	15	Man patinka FinTech paslaugos.				
	16	Aš esu linkęs/usi naudoti FinTech paslaugas.				
	17	Ateityje žadu naudotis FinTech paslaugomis.				

Pastaba: sudaryta darbo autorės.

Tyrimo duomenys: analizuojami internetinės apklausos būdu surinkti duomenys iš asmenų gyvenančių Lietuvoje. Tyrimui reikiama imtis skaičiuota imties skaičiuokle su 95 proc. tikimybe parodė, kad tyrimo kokybei užtikrinti reikalinga ne mažiau 384 respondentų nuomonė. Tyrimo metu apklausta 416 Lietuvoje gyvenančių respondentų. Anketa internete buvo talpinama nuo 2020-03-17 iki 2020-04-17.

Tyrimo metodas: duomenų anketiniu būdu surinkimas, jų apdorojimas, grafinė palyginamoji analizė.

Tyrimo ribotumai: Tyrimo imtis pasiskirsčiusi netolygiai. Imtį sudaro 16,3 proc. vyrų bei 83,7 proc. moterų. Pastebėtina, kad 50 proc. tyrimo respondentų sudaro asmenys 16 - 24 metų amžiaus.

Tyrimo rezultatai

Finansinių technologijų sėkmę valstybėje lemia ne tik palanki reguliacinė sistema bei išvystytas priežiūros mechanizmas, bet ir palankus gyventojų požiūris į siūlomą naujovę bei pasiryžimas ją priimti ir naudoti kasdieniame gyvenime. Siekiant įvertinti naujų technologijų naudojimą F. D. Davis (1989) sudarė technologijų priėmimo modelį, kuriame vertinamas vartotojo elgesys pagal jo suvokiamą naudingumą, suvokiamą naudojimo paprastumą, pasitikėjimą bei bendrą požiūrį. Šiame tyrime remiantis F. D. Davio (1989) išskirtais veiksniais analizuojamas vartotojų TAM modelio veiksmų vertinimas tarp Lietuvos gyventojų.

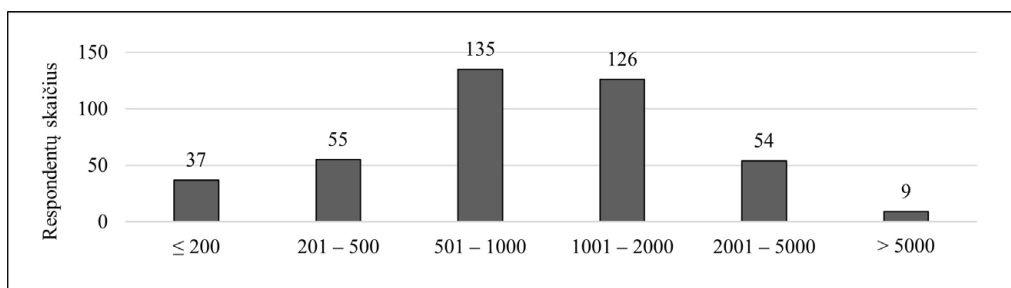
Tyrimo metu apklausta 416 respondentų. Respondentų pasiskirstymas pagal demografinius duomenis pateikiamas 3 lentelėje.

Respondentų pasiskirstymas pagal demografinius duomenis (N=416)

Kintamasis	Aprašymas	Pasiskirstymas	Pasiskirstymas (%)
Lytis	Moteris	348	83.7%
	Vyras	68	16.3%
Amžius	16 - 24	209	50.2%
	25 - 34	122	29.3%
	35 - 44	57	13.7%
	45 - 51	17	4.1%
	≥ 52	11	2.6%
	Išsilavinimas	Pagrindinis	12
	Vidurinis	77	18.5%
	Profesinis	27	6.5%
	Nebaigtas aukštasis	99	23.8%
	Aukštasis	201	48.3%
Namų ūkio pajamos	≤ 1000 eur.	227	54.6%
	> 1000 eur.	189	45.4%

Pastaba: sudaryta darbo autorės remiantis anketiniu būdu surinktais duomenimis.

Tarp respondentų buvo 83,7 proc. moterų bei 16,3 proc. vyrų. Pagal amžių respondentų pasiskirstymas buvo ne tolygus. Puse visų apklausoje dalyvavusiųjų asmenų 16 – 24 metų amžiaus (50,2 proc.), 29,3 proc. – 25–34 metų amžiaus. Pagal išsilavinimą respondentai pasiskirstė: pagrindinis išsilavinimas – 2,9 proc., vidurinis – 18,5 proc., profesinis – 6,5 proc., nebaigtas aukštasis – 23,8 proc., aukštasis – 48,3 proc. Taigi didžioji dalis atsakiusių į apklausą asmenų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą. Pagal pajamas pastebimas tolygus respondentų pasiskirstymas gaunančių iki 1000 eur. (54,6%) ir virš 1000 eur. (45,4%). Detalus respondentų pasiskirstymas pagal pajamas pateikiamas 1 paveiksle. Pastebima, kad šalyje vyrauja namų ūkiai gaunantys 501–1000 eur. (32,45 proc.) ir 1001–2000 eur. (30,29 proc.) namų ūkio pajamas.

1 pav. Respondentų namų ūkių mėnesinės pajamos (eur.)

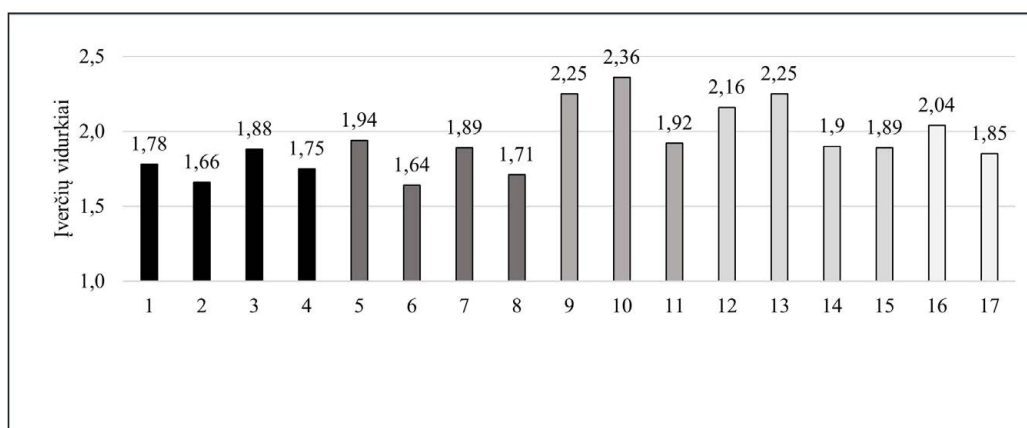
Tyrime naudoto sudaryto klausimyno tinkamumas patikrinamas apskaičiuojant koeficientą Cronbach'o alfa. Tyrime naudojamų veiksnių Cronbach'o alfa koeficientai: suvokiamas naudingumas – 0,940, suvokiamas naudojimo paprastumas – 0,925, požiūris – 0,790, pasitikėjimas – 0,856, polinkis naudotis – 0,897, jų reikšmės didesnės nei 0,7, todėl daroma išvada, kad klausimyno klausimai buvo sudaryti tinkamai ir atsakymai gali būti naudojami tyrimui.

2 paveiksle grafiškai pateikiami tyrime nagrinėtų faktorių įvertių vidurkiai. Kuo įvertis artimesnis vienetui, tuo didesnį sutikimą su įvardintu faktoriumi išreiškė respondentai. Iš suvokiamo naudingumo faktorių, respondentai labiausiai sutiko su 2 faktoriumi (FinTech paslaugos paverčia gyvenimą patogesniu). Mažiausiai pritarimo sulaukė faktorius nr. 3 (FinTech siūlomos paslaugos atitinka mano poreikius).

Iš suvokiamo naudojimo paprastumo veiksnio faktorių respondentai palankiausiai įvertino teiginį, kad yra lengva turėti įrangą reikalingą FinTech paslaugų naudojimuisi (6 faktorius), tačiau mažiau palankaus vertinimo sulaukė teiginys, jog naudojimasis FinTech paslaugomis nėra sudėtingas (5 faktorius).

Pasitikėjimo veiksnio faktorių reikšmės didžiausios lyginant su kitais nagrinėjamais faktoriais. Labiausiai vartotojai linkę abejoti, jog FinTech įmonės tinkamai saugo vartotojų asmeninę informaciją (10 faktorius). Didžiausio sutikimo iš pasitikėjimo faktorių sulaukė teiginys, jog vartotojų užsakomos paslaugos atliekamos teisingai (11 faktorius).

Vertinant požiūrio veiksnio faktorius pastebėtina, jog Lietuvos gyventojai palankiausiai įvertino teiginius, jog jiems patinka Fintech siūlomos paslaugos ir jie mano, kad finansinių paslaugų teikimas technologijų pagalba yra gera idėja (14 ir 15 faktoriai). Vis dėlto mažiausiai pritarimo sulaukė faktorius teigiantis, kad respondentą domina FinTech sektorius (13 faktorius).

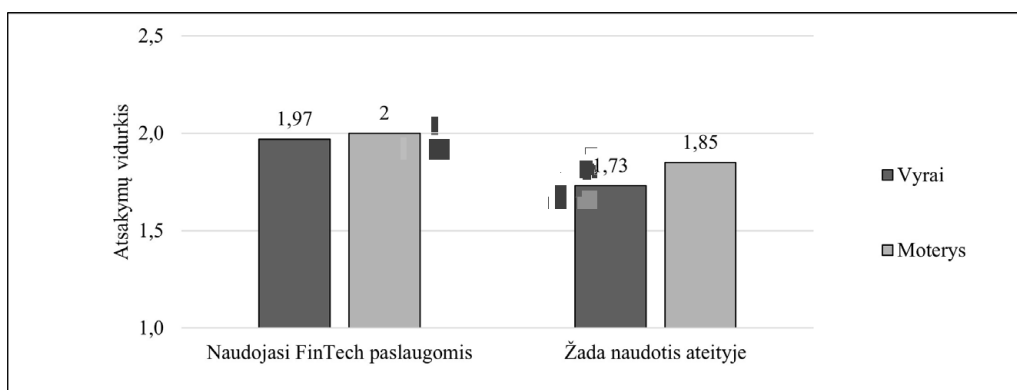

2 pav. Veiksnių faktorių vidutiniai įverčiai

Vertinant vartotojų polinkį naudotis finansinėmis technologijomis buvo klausta ar vartotojai yra linkę naudotis šiomis paslaugomis (16 faktorius) ir ar žada jomis naudotis ateityje (17 faktorius). Tyrimo rezultatai parodė, kad respondentai yra linkę ateityje daugiau naudotis finansinėmis technologijomis, nei naudojami dabar.

Toliau darbe yra analizuojamas Lietuvos gyventojų polinkis naudotis finansinėmis technologijomis atsižvelgiant į jų demografinius požymius.

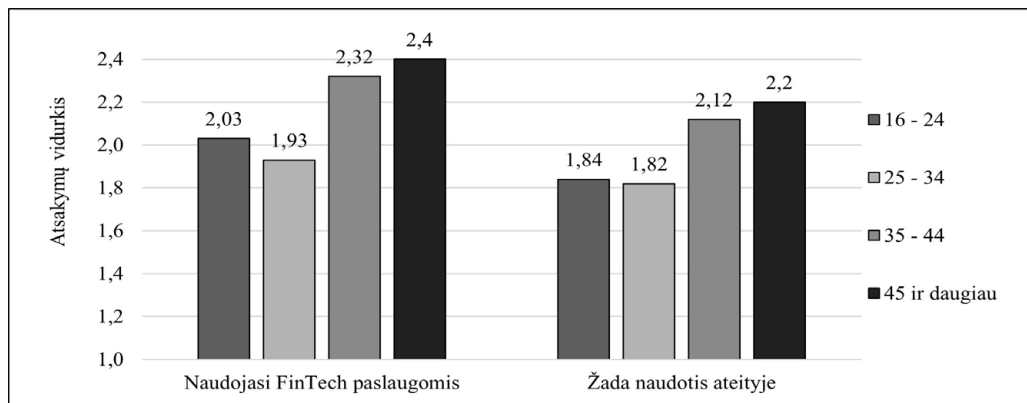
3 paveiksle pavaizduotas respondentų atsakymas apie polinkį naudotis FinTech atsižvelgiant į jų lytį.

3 pav. Polinkis naudotis FinTech paslaugomis pagal lytį

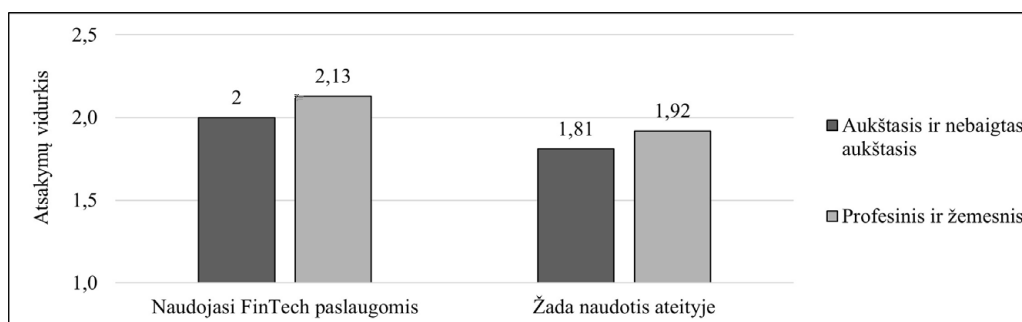
Pastebėtina, kad vyrų polinkio naudotis finansinėmis technologijomis įverčio reikšmė nežymiai mažesnė (0,03) už moterų polinkį naudotis finansinėmis technologijomis. Tačiau šiek tiek didesnis įverčių skirtumas tarp lyčių matomas prognozuojamo finansinių technologijų naudojimo ateityje faktoriuje. Vyrų savo planavimą FinTech paslaugomis naudotis ateityje įvertino 0,12 balo palankiau nei moterys.

4 paveiksle pavaizduotas respondentų atsakymas apie polinkį naudotis FinTech atsižvelgiant į jų amžių. Gauti duomenys rodo, jog finansinėmis technologijomis labiausiai linkę naudotis asmenys 25 – 34 m. amžiaus, o mažiausiai finansinėmis technologijomis naudojasi ir mažiausiai žada jas naudoti ateityje vyriausia analizuojamų respondentų grupė – asmenys nuo 45 m. amžiaus.

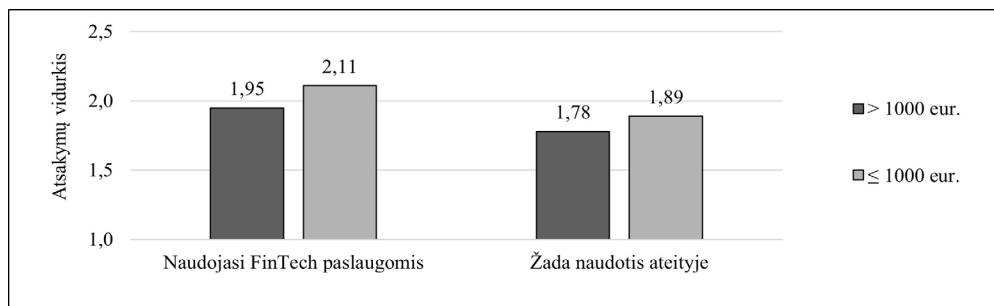
4 pav. Polinkis naudotis FinTech paslaugomis pagal amžių

Lyginant respondentus pagal įgytą išsilavinimą (5 paveikslas), matome, kad asmenys su aukštuoju (koleginis, universitetinis išsilavinimas) bei nebaigtu aukštuoju išsilavinimu yra labiau linkę naudotis finansinėmis technologijomis nei profesinį ir žemesnį (pagrindinis, vidurinis) išsilavinimą turintys asmenys. Asmenys įgiję aukštesnį išsilavinimą išreiškė didesnę tikėjimą, jog ateityje dažniau naudosis finansinėmis technologijomis.

5 pav. Polinkis naudotis FinTech paslaugomis pagal išsilavinimą

Analizuojant respondentų namų ūkio pajamų dydžio įtaką finansinių technologijų vartojimui (6 paveikslas), pastebima, jog didesnes namų ūkio pajamas gaunantys asmenys yra linkę dažniau naudotis siūlomomis finansinių technologijų paslaugomis. Mažesnes namų ūkio pajamas gaunantys asmenys dažniau tikisi naudotis finansinėmis technologijomis ateityje, nei didesnes namų ūkio pajamas gaunantys asmenys.

6 pav. Polinkis naudotis FinTech paslaugomis pagal respondentų namų ūkio pajamas

Išanalizavus vartotojų polinkį naudotis finansinėmis technologijomis pagal skirtingus vartotojų demografinius požymius, pastebima, kad didžiausia polinkio naudotis FinTech paslaugomis reikšmių amplitudė (1,93–2,4) bei (1,82–2,2) pastebima tarp skirtingo amžiaus respondentų. Daroma išvada, kad amžius labiausiai lemiantis faktorius naudojimąsi ar nesinaudojimą finansinėmis technologijomis.

Lietuvos gyventojai labiausiai išvelgia finansinių technologijų naudingumą, bei abejoja šių technologijų patikimumu. Naudotis finansinėmis technologijomis labiausiai linkę yra vyrai, 25–34 m. amžiaus, aukštąjį išsilavinimą įgiję bei aukštesnes mėnesines namų ūkio pajamas gaunantys asmenys.

Išvados

Finansų sektoriaus integracija su informacinių technologijų sektoriumi sudaro pretekstą atsirasti finansinių technologijų sektoriui. Finansinės technologijos tai inovatyvios finansų sektoriuje taikomos technologijos, kuriomis siekiama supaprastinti bei paspartinti finansinius procesus. Lietuva pagal pasaulinio FinTech indekso reikšmę užima 4 vietą tarp visų valstybių, kas įrodo, jog finansinių technologijų sektorius Lietuvoje pasižymi viena geriausių reguliacinių sistemų ir priežiūros mechanizmų pasaulyje.

Straipsnyje išanalizuotas Lietuvos vartotojų polinkis naudotis finansinėmis technologijomis atsižvelgiant į skirtingas vartotojų socialines grupes. Atliktas finansinių technologijų tyrimas Lietuvoje atskleidė, kad didesnį polinkį naudotis finansinėmis technologijomis turi: vyrai, didesnes namų ūkio pajamas (> 1000 eur.) gaunantys, aukštąjį išsilavinimą įgiję ar šiuo metu studijuojantys bei 25–34 m. amžiaus asmenys. Lietuvos gyventojams trūksta pasitikėjimo finansinių technologijų paslaugomis, nes jų nuomone FinTech įmonės neužtikrina tinkamos vartotojų duomenų apsaugos. Didžiausią įtaką polinkiui naudotis finansinėmis technologijomis turi vartotojų amžius. Vyresni nei 45 m. asmenys mažiau naudojami siūlomomis paslaugomis, nei jaunesni gyventojai. Atsižvelgiant į atliktą tyrimą, FinTech įmonėms siūlytina kelti vartotojų pasitikėjimą teikiamomis paslaugomis, išsklaidyti kylančias abejones bei atsižvelgti į socialinių grupių, kurios nėra linkusios naudotis FinTech paslaugomis, poreikius. Tolimesniuose tyrimuose verta analizuoti veiksnius stabdančius vyresnio amžiaus asmenis nuo naudojimosi finansinėmis paslaugomis bei veiksnius keliančius nepasitikėjimą finansinių technologijų sektoriumi.

Literatūra

1. Barberis, J. (2014). The Rise of Fintech Getting Hong Kong to Lead the Digital Financial Transition in APAC. Prieiga per internetą: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2015/06/Making-HK-FinTech-Centre-201506.pdf>
2. Budrius, T. (2018). Finansinės technologijos Lietuvoje: galimybės ir rizikos.
3. CoinGate, (2019) Lithuania ranks #4 on The Global Fintech Index top 10. Prieiga per internetą: <https://blog.coingate.com/2019/12/lithuania-ranks-4-global-fintech-index-top-10/>
4. Davis, F. D. (1989), Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology, *MIS Quarterly*, 13 (3): 319–340, doi:10.2307/249008 .
5. Dhar, V., ir Stein, R. M. (2017). FinTech platforms and strategy. *Communications of the ACM*, 60(10), 32-35.
6. Europos Komisija (2017). Bankų sektorius ir finansinis stabilumas. Europos teminė informacijos suvestinė.
7. FinTech Futures (2018). PSD2 stats: EMI and PI licences in Europe Prieiga per internetą: <https://www.fintechfutures.com/2018/12/psd2-stats-emi-and-pi-licences-in-europe>.
8. Kim, Y., Choi, J., Park, Y. J. ir Yeon, J. (2016). The Adoption of Mobile Payment Services for “Fintech.” *International Journal of Applied Engineering Research*, 11(2), 1058–1061.
9. Leong, K. ir Sung, A. (2018). FinTech (Financial Technology): What is It and How to Use Technologies to Create Business Value in Fintech Way? *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 74–78. <https://doi.org/10.18178/ijimt.2018.9.2.791>.
10. Lietuvos bankas (2019). Finansinės technologijos ir inovacijos. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/finansines-technologijos-ir-inovacijos>.
11. Lietuvos bankas (2020). Lietuvos bankas pristatė sprendimą, kuris automatizuos priežiūrai reikalingų ataskaitų teikimą. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/naujienos/lietuvos-bankas-pristate-sprendima-kuris-automatizuos-prieziurai-reikalingu-ataskaitu-teikima>.
12. Maier, E. (2016). Supply and Demand an Crowdfunding Platforms: Connecting Small and Medium-Sized Enterprise Borrowers and Consumer Investors. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 33, 143–153.
13. Micu, I. ir Micu, A. (2016). Financial Technology (FINTECH) and Its Implementation on the Romanian Non-Banking Capital Market. *SEA - Practical Application of Science*, XVIII(1), 47–54.

14. Mykolaitė K. (2019) Institucijos pasirašė memorandumą dėl bendradarbiavimo „fintech“ srityje. Prieiga per internetą: <https://www.diena.lt/naujienos/verslas/ekonomika/institucijos-pasirasys-memoranduma-del-bendradarbiavimo-fintech-sektoriuje-905606>.
15. Šapoka, V. (2017). Lietuvos Respublikos Finansų ministro įsakymas dėl finansinių technologijų (FINTECH) industrijos plėtros Lietuvoje. TAR, 2017–05–19, Nr. 8423.
16. Shim, Y. ir Shin, D. H. (2016). Analyzing China's Fintech Industry from the Perspective of Actor-Network Theory. *Telecommunications Policy*, 40(2–3), 168–181.
17. Tarptautinio valiutos fondo ir Pasaulio banko knyga (2005). Financial sector assesement: a handbook. Prieiga per internetą: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTFINANCIALSECTOR/0,,conten ntMDK:22463726~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:282885,00.html>.
18. The Economist (2016). Against the odds: Going where few startups have gone before. Prieiga per internetą: <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21689641-going-where-few-startups-have-gone-against-odds>.
19. Zalatorius, M. (2017). *Naujasis bankų asociacijos vadovas: kita krizė bus visiškai kitokia*. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/185468/naujasis-banku-asociacijos-vadovas-kita-krize-bus-visiskai-kitokia>.

Straipsnį recenzavo: lekt. Dovilė Kuizinienė (VDU)

Samanta GRAUŽINIENĖ

REVIEW OF FINANCIAL TECHNOLOGY ADOPTION IN LITHUANIA

Summary

Financial technology (FinTech) is a new industry combined from financial and informational technology sectors. This new field is enhancing the effectiveness of financial services. The FinTech sector success depends on consumers, whether they use financial technologies or not. The aim of this article is to identify demographics which has highest impact to consumers behavioral intention. In order to understand the consumers behavioral intentions a questionnaire on internet was created. As the results showed, men, 25 – 34 years old, higher education and higher household incomes receiving residents are more likely to use financial technologies. However, in research was revealed that consumers have some trust issues about financial technologies. To continue the work is advised to analyze which determinants causes low level of trust among residents.